

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Фармацевтична компанія «Фармак»
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ III Всеукраїнської науково-методичної конференції

(Шостка, 19 квітня 2018 року)

Суми
Сумський державний університет
2018

НАМИСТО ЯК АТРИБУТ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ВБРАННЯ СІВЕРЩИНИ

С.В. Шарамко, І.А. Андрущенко

Шосткинська спеціалізована школа I-III ступенів № 1
innochka75q@gmail.com

Зібраний матеріал про значення, види намист, особливості носіння в різних регіонах України (зокрема Сумщині, Чернігівщині) допоможе краще пізнати неповторність, самобутність цієї нашійної прикраси народного дівочого вбрання, сприятиме популяризації даного виду жіночих прикрас, збагаченню знань українців із зазначеної теми, збереженню народних звичаїв та обрядів.

Мета роботи - методом узагальнення, систематизації класифікувати відомості про українське намисто, дослідити особливості цієї дівочої оздоби, притаманної народному вбранню Сіверщини, використавши роботи етнографів, самостійно зібрану інформацію, колекцію намист даного регіону.

Українське намисто становить важливу складову частину духовної і матеріальної культури народу. Воно виконує різні функції: обрядову, оберегову, знакову, соціальну, національну, естетичну. У роботі розглянуто питання про історію виникнення українського жіночого намиста та розвиток його від найдавніших часів до сьогодення.

Було створено класифікацію видів намист українок за такими критеріями: вид намиста, вік, стать особи, яка може носити, символічне значення, соціальний статус, спосіб носіння.

Жіноче населення України здавна любило носити різноманітні шийні та нагрудні прикраси. Не винятком була й жіноча частина населення Сіверщини (Сумщини, Чернігівщини). У цьому регіоні поширеним було коралове, бурштинове, скляне намисто. Заможні верстви населення перевагу надавали коралю та дукачам. Останніми іноді прикрашали свої шії і чоловіки.

Рис. 1 Види намист, поширених на території Сіверщини

Коралі – це один із найпопулярніших на той час видів намист. Звісно, не всі могли собі дозволити купити багато гарних коралів, але хоча б один разок повинна була мати кожна молодиця. Відомо, що в народі коралове намисто зі справжніх коралів називали «добре намисто», «мудре намисто», «щирі коралі». Іноді будь-яке намисто, особливо червоного кольору, теж називали коралюми. Коралювому намисту жителі Сіверщини надавали особливих лікувальних властивостей.

Більш заможні могли придбати таке дороге намисто, як бурштинове. Оскільки одним із місць його видобутку була Київщина, то бурштинові прикраси досить легко поширювались і в Сумщині, Чернігівщині. Дівчата та жінки цінували бурштинове намисто не лише за витонченість, а й носили задля профілактики та лікування різних

захворювань. І донині жінки одягають буси з бурштину при порушенні роботи щитовидної залози. У цьому випадку краще носити чималі за розміром, темного кольору намистини, нешліфовані. Намисто ж, яке піддавали обробці, мало світлі, прозорі, гладкі, блискучі зерна.

Скляне ж намисто, яке було не досить дорогим, користувалося попитом серед сіверських жінок. Воно було поширене в кінці XIX – на початку XX століття. Монисто було мерехтливим, легким і крихким. Мода на нього тривала кілька десятиліть. У регіонах Сіверщини ще тривалий час найкраще намисто, у тому числі й скляне, прикрашало шию молодій, коли вона з друзками запрошувала гостей на весілля. На саме ж весілля одягали все намисто, яке мали. Чим більше його та чим дорожче воно, тим багатшою була молода. Зазвичай це було скляне намисто. У II половині XX століття скляне намисто використовували як ялинкову прикрасу.

Шанувалися серед сіверських дівчат та жінок і дукачі, що чіпляли на окрему стрічку поверх намиста або навіть нанизували на саме намисто. Це були виготовлені зі срібла або золота монети, які свідчили про багатство власниці. Іноді кілька монет поєднували в ланцюжки, які розташовували поміж намистин.

Рис.2 Дукачі, зібрані на території Сіверщини

Іноді поверх намиста носили медальйони, з одного боку яких викарбуваний портрет Великомучениці, ім'я якої носила дівчина, або Божої Матері, а з іншого – образ імператриці. На території с. Івот було знайдено дукач релігійно-імператорської тематики. З одного боку простежується образ Божої Матері з Ісусом Христом на руках, а з іншого - образ Катерини II.

Отже, дослідження довело, що дороге та неймовірно гарне венеційське скло, яке розповсюджувалося серед заможних західноукраїнських сімей, було не надто відомим серед місцевих молодниць. Тому коралі, скляне та бурштинове намиста були улюбленими прикрасами сіверських дівчат. Дукачі ж свідчили про майновий стан родин. Під час різноманітних святкувань гарне вбрання підкреслювало витончене намисто. І сьогодні, як ніколи, інтерес до цього елемента українського вбрання зростає.

Список використаних джерел

1. Бойко В. М. Українські народні традиції в сучасному одязі. Київ, 1970.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис. – К.: Оберіг, 1
3. Єфименко О.: «Южная Русь. Старинная одежда и принадлежности домашнего быта Слабожань». - С. Петербург, 1905.
4. Наулко В. І., Артюх Л. Ф., Горленко В. Ф. та ін. Культура і побут населення України: навч. Посібник – 2-е вид., доп. Та перероб. – К.: Либідь, 1993.- 288 с.; іл.
5. Ніколаєва Т.О. Історія українського костюма. – К.: Либідь, 1996. – 176с.